

Muhasebe Tarihi Üzerine Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi*

Oğuz Yusuf ATASEL¹Yasin ŞEKER²

¹ Sorumlu Yazar,
Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi,
SBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik
Bölümü
oguzatasel@hotmail.com

² Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İİBF,
İşletme Bölümü
yasinseker01@gmail.com

Öz

Bu çalışmada muhasebe tarihi konusunda 1955-2024 yılları arasında SCOPUS veri tabanında indekslenen yayınların bibliyometrik analiz yoluyla incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında yayınların; yıl, tür, ülke, üniversite, yayıncı ve yazarlara göre dağılımları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bulgular, yayın sayılarının 1990'lı yıllardan itibaren yayınların artmaya başladığını göstermektedir. Özellikle 2000'li yıllarda literatürdeki yayın sayısında düzenli bir artış söz konusudur. Literatüre en fazla katkı sağlayan ülkeler arasında Birleşik Krallık, Avustralya ve ABD yer almaktadır. Türkiye'nin katkısının ise bu alanda sınırlı kaldığı belirlenmiştir. En çok yayın yapan üniversiteler arasında Cardiff Business School ilk sıradadır. En fazla atıf alan eserlerin Miller ve Napier gibi alanın önde gelen yazarlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma muhasebe tarihi literatürüne ilişkin genel bir çerçeve sunarak gelecekte yapılacak araştırmalar için rehber niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Tarihi, Bibliyometrik Analiz

Jel Kodları: M40, M41, M49

Bibliometric Analysis of Studies on Accounting History

Abstract

This study aims to examine the publications on the history of accounting indexed in the SCOPUS database between 1955 and 2024 through bibliometric analysis. Within the scope of the research, the distribution of publications by year, type, country, university, publisher and authors were analyzed in detail. The findings show that the number of publications has started to increase since the 1990s. Especially in the 2000s, there is a regular increase in the number of publications in the literature. The countries that contribute the most to the literature are the United Kingdom, Australia and the USA. Turkish contribution was found to be limited in this field. Cardiff Business School ranks first among the universities with the highest number of publications. It has been determined that the most cited works belong to the leading authors of the field such as Miller and Napier. This study provides a general framework for the accounting history literature and serves as a guide for future research.

Keywords: Accounting, Accounting History, Bibliometric Analysis

Jel Codes: M40, M41, M49

* Bu çalışma, 9-10 Aralık 2023 tarihinde düzenlenen 2. BİLSEL Uluslararası Ahlat Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Bu makale Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Atıf/Cite as: Atasel, O. Y., Şeker, Y., (2024). Muhasebe Tarihi Üzerine Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. Karadeniz Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 5(2), 39-49.

GİRİŞ

Muhasebe tarihi, uygarlık tarihi kadar eskidir ve insanın amaçladığı hedeflere ulaşmak için her zaman sahip olduğu maddi niyetle meydana gelen toplumsal ihtiyaçların ve olayların yorumlanmasının en eski insani tezahürleriyle bağlantılıdır (Oldroyd ve Dobie, 2009). Dahası, ilk insanlar, mevcut avlanma ve balıkçılık araçlarının envanterini çıkararak, sürülerini sayarak, zaten ilkel bir muhasebe formu uygulamışlardır. Böylece kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmeyle birlikte muhasebenin de gelişmeye başladığı söylenebilir (Cepêda vd., 2022).

Muhasebenin meslek olarak gelişimi ve kabul edilmesi yeni olmasına rağmen, muhasebe yaklaşık 6000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Başlangıçta sadece kayıt tutma ya da kayıt altına alma şeklinde ifade edilen muhasebe uygulamalarına ilk olarak M.Ö. 3600'de Babil'de rastlandığı söylenebilir. Başka bir çalışmada da yapılan arkeolojik kazılarda Afrika'da bazı tüccarların kayıtlarına ulaşıldığı ve bu kayıtların M.Ö. 2285- 2242 yıllarında Babil Kralı Hammurabi döneminde olduğu belirtilmiştir. Bu kadar eski bir tarihe sahip olan kayıt tutma yöntemleri uygulanmaya başlandığı ilk dönemlerden itibaren eğitim sürecinin de beraber değerlendirilmesine neden olmuştur. Daha sonraki dönemlerde ticaretin ve sanayinin gelişimi ile birlikte, yaşanan finansal olaylar kayıt tutma ve muhasebenin gelişimine de doğrudan etkileri olmuştur. Ulusal ve uluslararası bağlamda yaşanan bu ticari devrim muhasebenin yararlı bir şekilde kullanımına/gelişimine katkı sağlamıştır (Uçma, 2011: 118).

Günümüzde muhasebenin ve onun ürettiği bilgilerin önemi her zamankinden daha belirgin hale gelmiş ve maliyet muhasebesi gelişmiş, denetimin gerekliliği ortaya çıkmış, denetimin önemini artmış ve muhasebe tekniklerinde büyük bir gelişme yaşanmıştır. Muhasebe tarihi, unutulmayı hak etmeyen zamanın ötesinde bir mirastır (Cepêda vd., 2022). Bu bağlamda, çalışma kapsamında araştırma alanı olarak muhasebe tarihi seçilmiş olup söz konusu alanda yapılan çalışmalar ortaya konulup, literatürdeki mevcut durumun değerlendirilmesi yapılarak gelecekteki çalışmalara yol gösterilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada öncelikle metodoloji bölümüne daha sonra ise bulgulara yer verilmiştir. Çalışma sonuç ve değerlendirme başlığıyla sonuçlandırılmıştır.

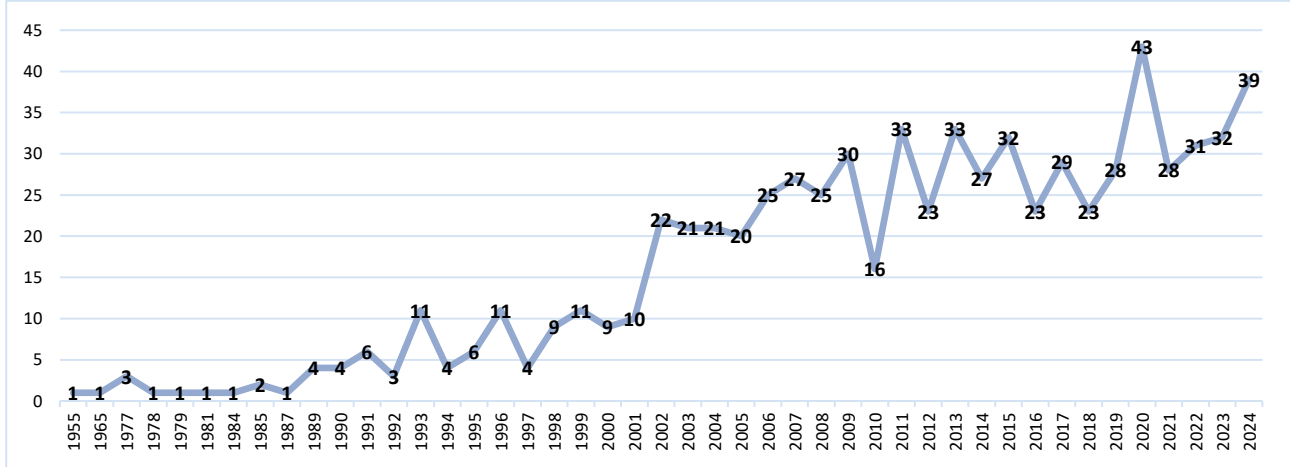
METODOLOJİ

Çalışma kapsamında, Scopus veri tabanında yer alan, muhasebe tarihi üzerine 1955-2024 yılları arasındaki çalışmaların bibliyometrik analizine yer verilmiştir. Bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda çok sayıda yayınlanmış literatürü gözden geçirmeye yönelik benzerliklerin görselleştirilmesine dayalı nicel bir yöntemdir. Bu yöntemle gelecekteki araştırmacılar için alıntı ve anahtar kelime analizi gibi araçları kullanılarak onlara yol gösterilmektedir (Atasel, 2023).

Bu çalışma, Scopus veri tabanı üzerindeki etkilerine göre bilimsel üretimin bibliyometrik göstergelerini referans olarak alan niceliksel bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu bağlamda bibliyometrik çalışmalarda makaleler, yazarlar, dergiler veya kaynaklar, kurumlar, ülkeler/bölgeler ve anahtar kelimeler ana gösterge olarak kullanılmaktadır (Cepêda vd., 2022). Bibliyometrik analiz çeşitli disiplinlerde yeni ortaya çıkan araştırma alanlarının ve araştırma iş birliği fırsatlarının belirlenmesinde de kullanıldığı bilinmektedir (Atasel, 2023). Bibliyometrik yöntem, araştırılan konu ile ilgili literatüre geniş bir açıdan bakılmasını sağlamaktadır. Bu çalışmadaki analiz, açık kaynaklı R programı kapsamındaki "bibliometrix" paket programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir (Aria ve Cuccurullo, 2017). Çalışmaya Scopus veri tabanında İngilizce olarak yayınlanan, başlığında "muhasebe tarihi" bulunan makaleler, bildiriler, kitaplar, kitap bölümleri vb. tüm türdeki yayınlar dâhil edilmiştir. Sonuç olarak yayın sayısı, yayın türü, yayın yapılan ülke, kuruluş, dergi ve yazar bilgisi açısından elde edilen veriler bulgular kısmında sunulmuştur.

BULGULAR

Bu başlık altında "muhasebe tarihi" ile ilgili 1955-2024 yılları arasında Scopus veri tabanında yapılan çalışmaların sırasıyla; yıllar itibarıyla sayısına, yayın türlerine, ülkelere ve kuruluşlara göre dağılımına, söz konusu alanda en fazla yayın yapılan dergilere ve yayın yapan yazarlara yer verilmiştir. Grafik 1'de 1955-2024 yılları arasında muhasebe tarihi ile ilgili yapılan çalışmaların sayısına ilişkin bilgiler sunulmuştur.

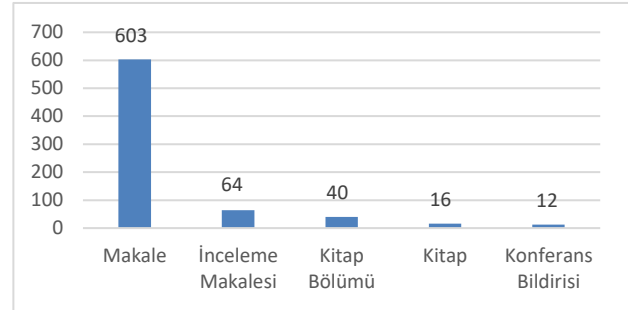
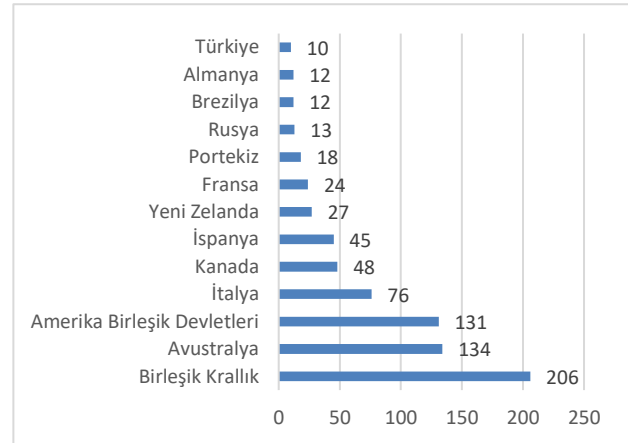
Grafik 1 1955-2024 Yılları Arasında Muhasebe Tarihi ile İlgili Yapılan Çalışmaların Sayısı

Grafik 1'den görüleceği üzere, 1955 ile 1980 arasında muhasebe tarihi üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça düşük bir seviyede kalmış ve bazı yıllarda hiç yayın yapılmamış diğer yıllarda ise yılda 1-3 arasında değişen sayıda bir yayın söz konusu olmuştur. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise belirgin bir artış trendi gözlemlenmiştir. Bu dönemde özellikle 1993, 1996 ve 1999 yıllarında çalışma sayıları 11'e ulaşarak önceki dönemlere kıyasla önemli bir yükseliş göstermiştir. 2000'li yılların başında yayın sayılarında daha düzenli bir artış görülmektedir. 2002 ile 2004 yılları arasında ise yıllık yayın sayılarının 20'nin üzerine çıktığı dikkat çekmektedir. 2006 ile 2009 yılları arasında ise bu artış istikrarlı bir şekilde devam etmekte ve 2009 yılında yayın sayısı 30'a ulaşmaktadır. Bu dönemdeki artış, muhasebe tarihi üzerine yapılan akademik çalışmaların daha fazla ilgi görmeye başladığını işaret etmektedir. 2010 sonrası dönemde yayın sayılarında dalgalanmalar gözlemlenmesine rağmen genel olarak artış eğilimi devam etmektedir. Özellikle 2011, 2013 ve 2015 yıllarında yayın sayıları 33'e çıkarak zirve noktalarına ulaşmaktadır. 2020 yılında ise çalışma sayısı 43'e yükselerek tüm dönemlerin en yüksek seviyesine ulaşmaktadır. 2024 yılına gelindiğinde ise 39 çalışma ile bu ilginin devam ettiği görülmektedir.

Grafik 2'de ise incelenen konuyla ilgili yapılan yayınların türüne yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Grafik 2 incelendiğinde muhasebe tarihi alanında gerçekleştirilen toplam 735 çalışmada makalelerin (603) ilk sırada yer alan yayın türü olduğunu açıkça görülmektedir. Söz konusu sayısal üstünlük, muhasebe tarihi üzerine yapılan araştırmaların büyük ölçüde hakemli dergiler aracılığıyla yayımlandığını göstermektedir. İnceleme makaleleri (64) ise literatürün sistematik bir şekilde derlenmesi, değerlendirilmesi ve teorik çerçeveler oluşturulması açısından yine alanın önemli bir bilgi kaynağını temsil etmektedir. Kitap bölümleri (40) daha spesifik konulara odaklanan

ve derinlemesine analizlere olanak tanıyan bir format olarak sınırlı da olsa katkı sağlamaktadır. Buna karşın kitaplar (16) geniş kapsamlı ve detaylı incelemelere yer vermesi açısından değerli bir yayın türü olmakla birlikte muhasebe tarihi literatüründe nispeten daha az tercih edilmektedir. Konferans bildirileri (12) ise en düşük katkıya sahip tür olarak dikkat çekmektedir. Grafik 3'te muhasebe tarihi ile ilgili en fazla yayın yapan ülkelere yer verilmiştir.

Grafik 2 Muhasebe Tarihi ile İlgili Yapılan Çalışmaların Türleri**Grafik 3** Muhasebe Tarihi ile İlgili En Fazla Yayına Katkı Veren Ülkeler

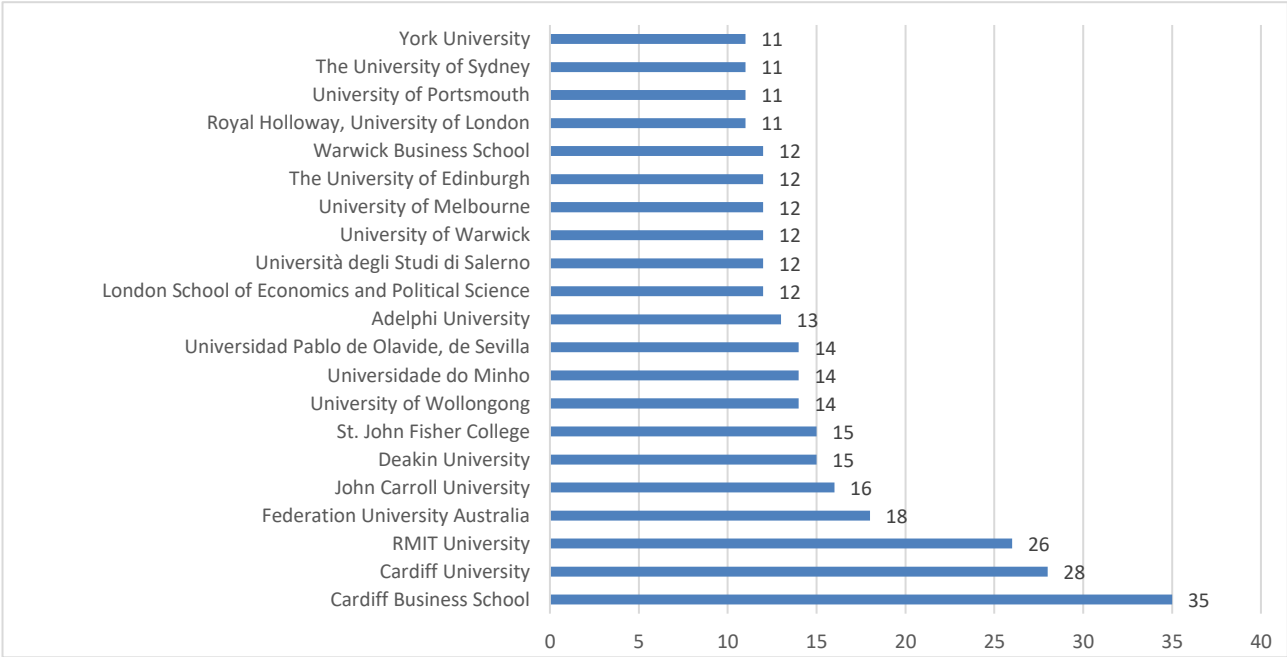
Grafik 3'te görüldüğü üzere muhasebe tarihi literatürüne en fazla katkı sağlayan ülke 206 çalışmayla Birleşik

Krallık olarak öne çıkmaktadır. Birleşik Krallık'ı 134 yayınlı Avustralya ve 131 yayınlı Amerika Birleşik Devletleri takip etmektedir. Bu ülkeler muhasebe tarihi üzerine yapılan akademik araştırmaların merkezinde yer alarak bu alana önemli katkılar sunmaktadır. İtalya (76), Kanada (48) ve İspanya (45) ise bu alandaki yayın sayısında üst sıralarda yer alan diğer ülkeler arasında bulunmaktadır. Özellikle İtalya'nın Avrupa kıtasında literatüre yaptığı katkı dikkat çekmektedir. Yeni Zelanda (27), Fransa (24) ve Portekiz (18) gibi ülkeler ise orta düzeyde katkı sağlayan ülkeler

olarak değerlendirilmektedir. Rusya (13), Brezilya (12) ve Almanya (12) daha sınırlı sayıda yayına sahiptir. Türkiye'nin yalnızca 10 yayınlı literatüre katkı sağlaması ise bu alanda ulusal düzeyde yapılan çalışmaların artırılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin muhasebe tarihi alanındaki akademik çalışmalarını güçlendirme potansiyelini ortaya koymaktadır.

Grafik 4'te muhasebe tarihi ile ilgili en fazla yayın yapan kuruluşlara yer verilmiştir.

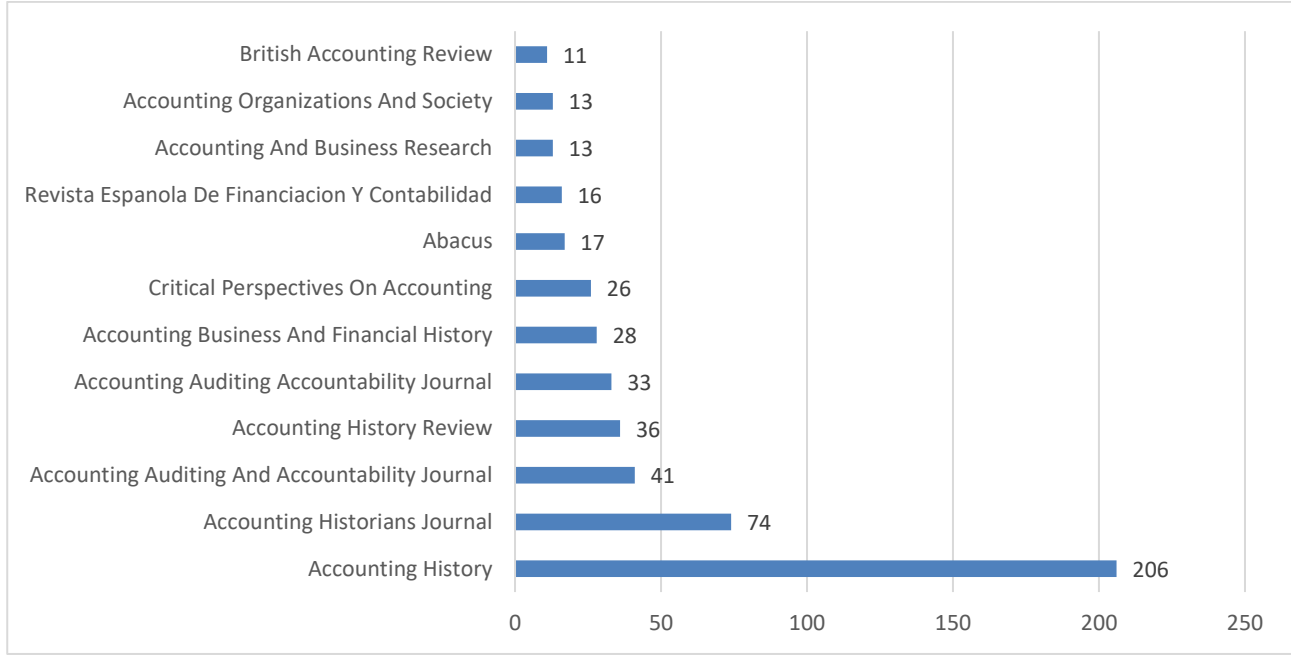
Grafik 4 Muhasebe Tarihi ile İlgili En Fazla Yayına Katkı Veren Üniversiteler

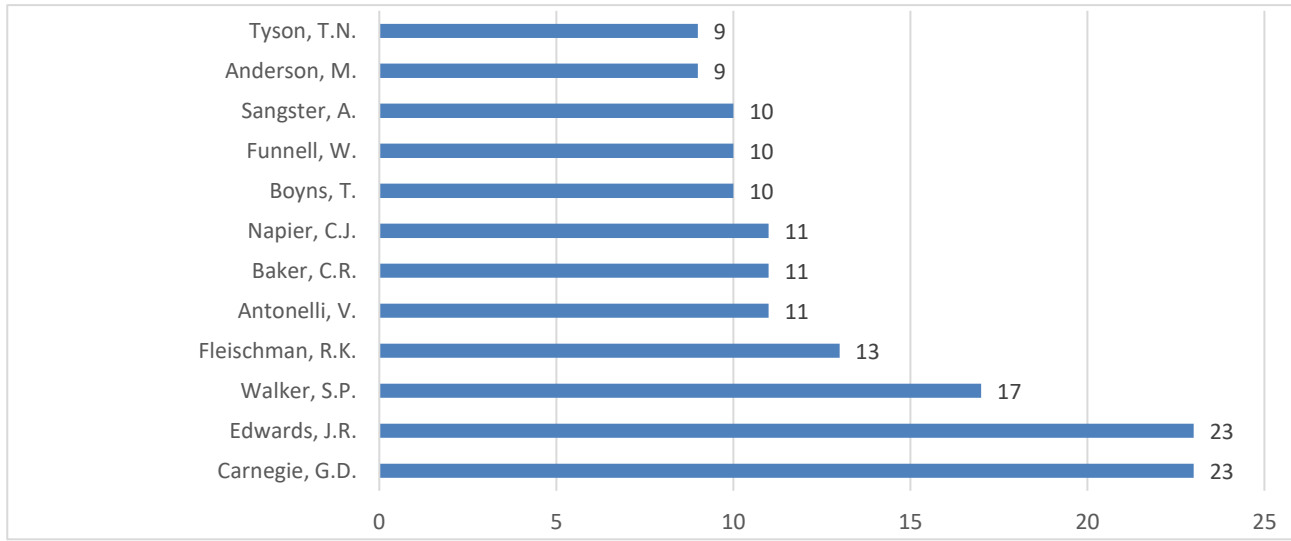
Grafik 4'ten görüldüğü üzere muhasebe tarihi alanında en fazla yayına katkı sağlayan üniversite 35 çalışmayla Cardiff Business School olmuştur. Bu kurum literatüre yaptığı katkılarla alanın gelişiminde açık bir şekilde lider bir rol üstlenmektedir. Cardiff Business School'u sırasıyla 28 yayınlı Cardiff University ve 26 yayınlı RMIT University takip etmektedir. Bu üniversiteler de muhasebe tarihi alanında önemli katkılar sağlamaktadır. Federation University Australia (18) ve John Carroll University (16) yayın sayılarıyla diğer öne çıkan üniversiteler arasında yer almaktadır. Diğer üniversiteler ise 11-15 arası yayın sayısı ile muhasebe tarihi alanına katkı sağlamaktadır. Grafik bir bütün olarak değerlendirildiğinde muhasebe tarihi alandaki araştırmaları geniş bir coğrafi alana dağılım gösterdiğini ve birçok farklı bölgeden üniversitenin muhasebe tarihi literatürüne katkıda bulunduğu ifade edilebilir.

Grafik 5'te muhasebe tarihi ilgili en fazla yayına yer veren dergilere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Grafik 5'ten görüldüğü üzere muhasebe tarihi alanında en fazla yayına yer veren dergi 206 yayın ile Accounting History olup toplam yayınların yaklaşık %28'i bu dergide yayımlanmıştır. Accounting Historians Journal 74 yayın ile ikinci sırada yer almakta olup bu dergi de alanın önemli katkı sağlayıcısı konumundadır. Accounting Auditing and Accountability Journal ise 41 yayınlı üçüncü sırada yer almaktadır. Accounting History Review (36 yayın) ve Accounting Auditing Accountability Journal (33 yayın) gibi diğer dergilerde grafikte öne çıkan yayın organları arasındadır. Daha sınırlı sayıda yayına yer veren dergiler arasında ise Critical Perspectives on Accounting (26 yayın), Accounting Business and Financial History (28 yayın) ve Abacus (17 yayın) bulunmaktadır.

Grafik 5 Muhasebe Tarihi ile İlgili En Fazla Yayına Yer Veren Dergiler

Grafik 6'da muhasebe tarihi ile ilgili en fazla yayın yapan yazarlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Grafik 6 Muhasebe Tarihi ile İlgili En Fazla Yayın Yapan Yazarlara İlişkin Bilgiler

Grafik 6'dan görüleceği üzere muhasebe tarihi alanında en fazla yayın yapan yazarlar Carnegie, G.D. ve Edwards, J.R. 23 yayın ile listenin en üst sırasında yer alarak bu alana önemli katkılar sunmaktadır. Carnegie'nin çalışmaları, muhasebe tarihinin sosyal, kurumsal ve uluslararası bağlamdaki etkilerine odaklanırken, Edwards finansal raporlama sistemlerinin tarihsel dönüşümünü inceleyerek alanın teorik altyapısına katkı sağlamıştır. Bu yazarların çalışmaları, muhasebe tarihine hem metodolojik hem de kavramsal anlamda önemli bir derinlik kazandırmaktadır. Walker, S.P. ise 17 yayınlı üçüncü sırada yer almakta ve muhasebenin toplum üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. Özellikle muhasebe ile cinsiyet, sosyal yapı ve kültürel bağlam

arasındaki ilişkileri ele alması Walker'ın çalışmasını disiplinler arası bir çerçeveye oturtmaktadır. Fleischman, R.K. 13 yayınlı öne çıkan bir diğer isimdir. Fleischman'ın çalışmaları muhasebenin ekonomik sistemlerle ve tarihsel bağlamdaki etkileriyle ilgilenmektedir. Özellikle kapitalizm ve muhasebe arasındaki ilişkilere odaklanan analizleri muhasebenin tarih boyunca üstlendiği ekonomik ve sosyal rollerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Napier, C.J., Baker, C.R. ve Antonelli, V. her biri 11 yayınlı dikkat çekmektedir. Bu noktada Napier'in muhasebe tarihi ve yöntemleri üzerine yaptığı çalışmalar literatüre metodolojik anlamda oldukça önemli katkılar sunmaktadır. Baker ve Antonelli ise uluslararası muhasebe tarihine yönelik karşılaştırmalı çalışmalarıyla, farklı coğrafyalarda

muhasebenin nasıl evrildiğini anlamak için kritik bir bakış açısı sağlamaktadır. Boyns, T., Funnell, W. ve Sangster, A. 10 yayın ile muhasebe tarihine katkıda bulunan yazarlardır. Sangster, çift taraflı kayıt sisteminin tarihine dair çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. Bu yazarlar genel olarak muhasebenin tarihsel süreçteki işlevlerini ve

yöntemlerini detaylı bir şekilde inceleyerek literatüre önemli katkılar sağlamışlardır. Son olarak, Anderson, M. ve Tyson, T.N. 9 yayın ile grafikte yer almaktadır. Anderson, muhasebenin tarihsel süreçteki kurumsal bağlamlarını ele alırken, Tyson, muhasebenin toplumsal yapı ve ekonomik sistemlerle ilişkisine odaklanmaktadır.

TABLO 1 En Fazla Atıf Sayısına Sahip Eserler

Sıra	Eser Bilgileri	Atıf Sayısı
1	Miller, P., & Napier, C. (1993). Genealogies of calculation. <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 18(7-8), 631-647.	388
2	Miller, P., Hopper, T., & Laughlin, R. (1991). The new accounting history: An introduction. <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 16(5-6), 395-403.	250
3	Napier, C. J. (2006). Accounts of change: 30 years of historical accounting research. <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 31(4-5), 445-507.	203
4	Carnegie, G. D., & Napier, C. J. (2002). Exploring comparative international accounting history. <i>Accounting, Auditing & Accountability Journal</i> , 15(5), 689-718.	157
5	Previts, G. J., Parker, L. D., & Coffman, E. N. (1990). An accounting historiography: Subject matter and methodology. <i>Abacus</i> , 26(2), 136-158.	138
6	Previts, G. J., Parker, L. D., & Coffman, E. N. (1990). Accounting history: Definition and relevance. <i>Abacus</i> , 26(1), 1-16.	132
7	Carnegie, G. D., & Napier, C. J. (2012). Accounting's past, present and future: The unifying power of history. <i>Accounting, Auditing and Accountability Journal</i> , 25(2), 328-369.	130
8	Napier, C. J. (1989). Research directions in accounting history. <i>The British Accounting Review</i> , 21(3), 237-254.	116
9	Bryer, R. A. (2000). The history of accounting and the transition to capitalism in England. Part two: Evidence. <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 25(4-5), 327-381.	115
10	Carmona, S. (2004). Accounting history research and its diffusion in an international context. <i>Accounting History</i> , 9(3), 7-23.	110
11	Bryer, R. A. (1993). The late nineteenth-century revolution in financial reporting: Accounting for the rise of investor or managerial capitalism? <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 18(7-8), 649-690.	109
12	Tschopp, D., & Huefner, R. J. (2015). Comparing the evolution of CSR reporting to that of financial reporting. <i>Journal of Business Ethics</i> , 127(3), 565-577.	108
13	Hammond, T., & Sikka, P. (1996). Radicalizing accounting history: The potential of oral history. <i>Accounting, Auditing & Accountability Journal</i> , 9(3), 79-97.	108
14	Walker, S. P. (2016). Revisiting the roles of accounting in society. <i>Accounting, Organizations and Society</i> , 49, 41-50.	101
15	Sangster, A. (2016). The genesis of double-entry bookkeeping. <i>Accounting Review</i> , 91(1), 299-315.	96
16	Fleischman, R. K., & Tyson, T. N. (2004). Accounting in service to racism: Monetizing slave property in the antebellum South. <i>Critical Perspectives on Accounting</i> , 15(3), 376-399.	94
17	Zan, L. (1994). Toward a history of accounting histories: Perspectives from the Italian tradition. <i>European Accounting Review</i> , 3(2), 255-310.	92
18	Stewart, R. E. (1992). Pluralizing our past: Foucault in accounting history. <i>Accounting, Auditing & Accountability Journal</i> , 5(2), 57-73.	89
19	Carmona, S., & Ezzamel, M. (2006). Accounting and religion: A historical perspective. <i>Accounting History</i> , 11(2), 117-127.	87
20	Parker, L. D. (2009). Photo-elicitation: An ethno-historical accounting and management research prospect. <i>Accounting, Auditing and Accountability Journal</i> , 22(7), 1111-1129.	85

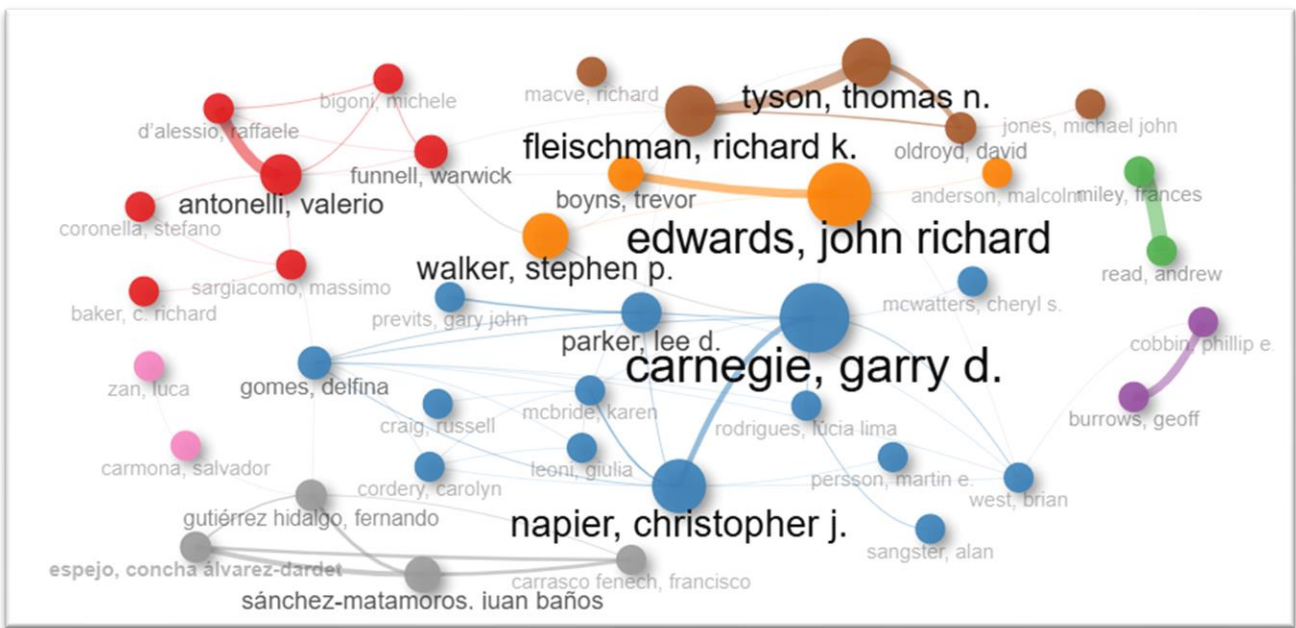
Tablo 1'de yer alan sonuçlara göre Napier'in 1993 tarihli çalışması 388 atıf ile listenin en üst sırasında yer almaktadır. Bu çalışma muhasebe tarihini toplumsal ve kurumsal süreçlerle ilişkilendirerek önemli teorik boşlukları

doldurmaktadır. Miller, Hopper ve Laughlin'in 1991 yılına ait çalışması yeni muhasebe tarihçiliği anlayışını şekillendirmekte olup 250 atıf ile en çok atıf alan ikinci eserdir. Napier'in 2006 yılındaki çalışması da 203 atıf ile muhasebe

tarihindeki araştırma eğilimlerinin dönüşümünü kapsamlı bir şekilde ele alarak literatüre önemli katkılar sağlamıştır. Carnegie ve Napier'in 2002 yılındaki çalışması ise 157 atıf olarak uluslararası muhasebe tarihi araştırmalarını derinleştirmiş ve farklı ülkelerdeki muhasebe uygulamalarını karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirmiştir. Previts, Parker ve Coffman'ın 1990 yılına ait iki çalışması ise sırasıyla 138 ve 132 atıf olarak muhasebe tarihinin yönetsel ve kavramsal boyutlarını ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Bu çalışmalar muhasebe tarihinin teorik temellerine akademik bir derinlik kazandırmış ve literatürün kapsamını genişletmiştir. Carnegie ve Napier'in 2012 yılındaki çalışması ise 130 atıf olarak muhasebenin tarihsel gelişimini ve gelecekteki

yönelimlerini bütüncül bir şekilde ele alması nedeniyle literatürde önemli bir yere sahiptir. Bryer'in 2000 yılındaki çalışması 115 atıf ile muhasebenin ekonomik sistemlerle tarihsel bağlantılarını derinlemesine incelemiş ve kapitalizmle muhasebe arasındaki ilişkiyi tarihsel bağlamda anlamaya yönelik özgün katkılar sunmuştur. Carmona'nın 2004 yılındaki çalışması ise 110 atıf ile muhasebe tarihine ilişkin uluslararası araştırmaların yayılım biçimlerini ele almış ve akademik iş birliğinin önemine dikkat çekmiştir. Bu noktada Napier'in muhasebe tarihi çalışmalarında temel eserlere sahip olduğu, en çok atıf alan eserlerin bir bütün olarak muhasebe tarihi literatürüne ışık tuttuğu ve küresel bir bakış açısı kazandırdığı ifade edilebilir.

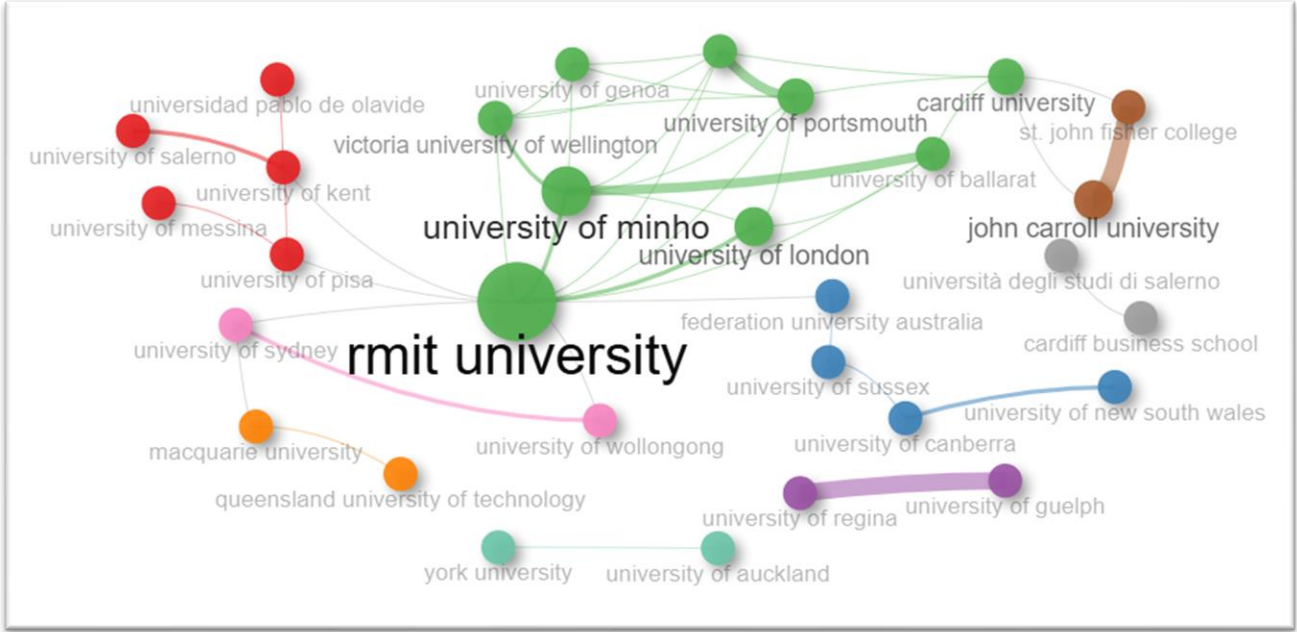
Şekil 1 Yazar İş Birliği Ağı

Şekil 1'de yer alan yazarların iş birlikleri incelendiğinde Carnegie, G.D. ve Edwards, J.R., iş birliği ağında en belirgin ve merkezi figürler olarak öne çıkmaktadır. Carnegie'nin uluslararası muhasebe tarihi üzerine yürüttüğü çalışmalar farklı coğrafyalardan araştırmacılarla kurduğu iş birliklerini güçlendirmiştir. Özellikle muhasebenin sosyal ve ekonomik bağlamlardaki rolüne dair çalışmaları geniş bir araştırmacı kitlesini etkilemiştir. Edwards ise finansal raporlama sistemlerinin tarihsel gelişimi üzerine yoğunlaşmış ve literatüre metodolojik açıdan önemli katkılar sağlamıştır. İki yazarın ağdaki konumu, alanın akademik yapısını şekillendiren önemli liderler olduklarını göstermektedir. Diğer yandan Napier, C.J. ve Walker, S.P. gibi isimler iş birliği ağında ikinci bir merkez oluşturmakta ve muhasebenin sosyal boyutlarına yönelik araştırmalarıyla dikkat çekmektedir. Napier, muhasebe tarihinin disiplinler arası bağlamdaki yerini ele alırken Walker'ın sosyal ve kültürel muhasebe konulu çalışmaları geniş bir kabul görmüştür. Fleischman, R.K. ve Tyson, T.N., kapitalizm ve muhasebe ilişkisine yönelik

çalışmalarıyla Şekil 1'de öne çıkan bir başka iş birliği grubunu temsil etmektedir. Özellikle Fleischman'ın kapitalist ekonomilerde muhasebenin rolü ve kölelik dönemindeki muhasebe uygulamaları üzerine yazdığı çalışmalar bu grubun literatüre özgün katkılar sunduğunu göstermektedir. Tyson ise benzer bir çizgide, muhasebenin tarihsel süreçlerdeki dönüşümünü ele alarak bu grubun etkisini artırmıştır. Bunun yanında, Antonelli, V. ve Sargiacomo, M. gibi isimler ise Avrupa bağlamında muhasebe tarihine odaklanmış çalışmalarla iş birliği ağının daha bölgesel bir boyutunu temsil etmektedir. Özellikle İtalyan muhasebe tarihi üzerine yaptıkları çalışmalar muhasebenin gelişimini anlamak açısından önemli bir kaynak sunmaktadır. Şekil 1'de daha küçük iş birliği kümeleri de dikkat çekmektedir. Örneğin, Read, A. ve Cobbin, P.E. gibi isimler daha sınırlı iş birlikleriyle kendi çalışma alanlarına katkıda bulunmuşlardır. Bu gruplar genel ağın dışında kalsalar da muhasebe tarihi literatüründeki konulara yönelik katkılar sunmaktadır.

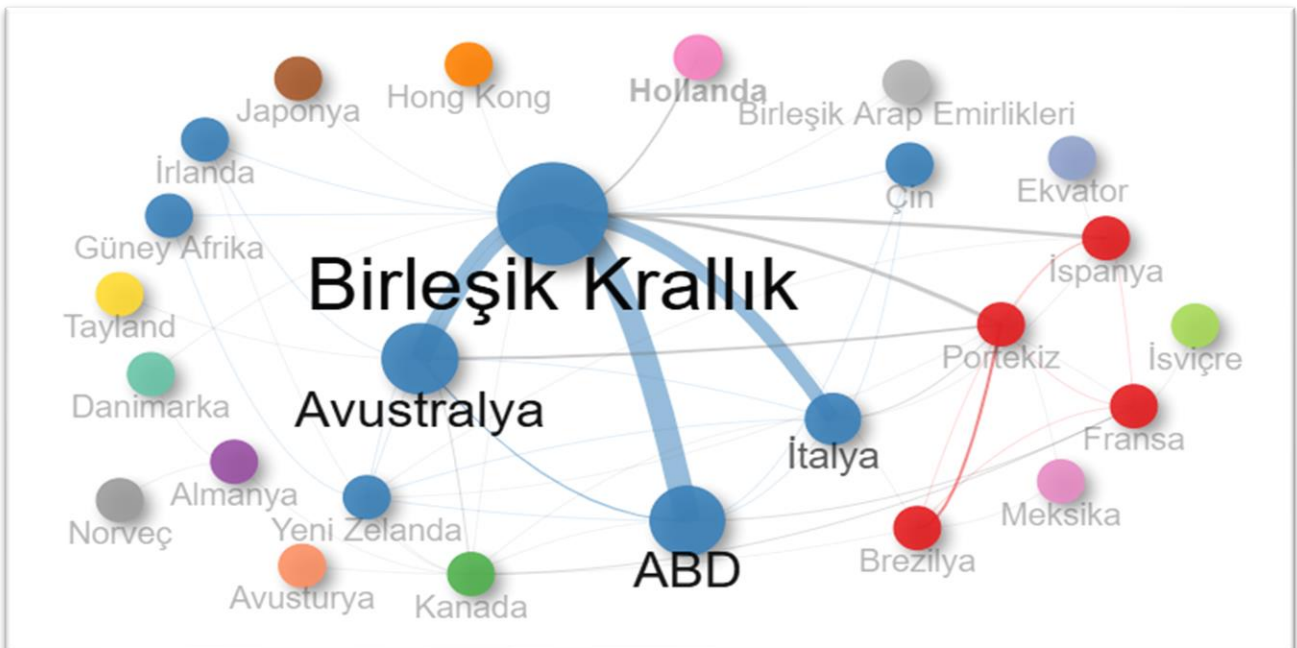
Şekil 2 Üniversite İş Birliği Ağı

Şekil 2’de yer alan üniversite iş birliği ağ yapısında bölgesel iş birlikleri dikkat çekmektedir. “University of Minho” liderliğindeki grup Avrupa merkezli akademik iş birliğini temsil ederken, “RMIT University” ve “Federation University Australia” ise Avustralya merkezli bir ağın önemli düğümleri olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra “University of Sydney” gibi Avustralya kökenli diğer üniversitelerin de bu ağlarda yer alması bölgedeki akademik faaliyetlerin yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Avrupa’da ise “University of London” ve “University of Portsmouth” geniş bağlantı ağıyla öne çıkan diğer önemli aktörler

olarak dikkat çekmektedir. Daha küçük iş birliklerini temsil eden kümelerde ise “Universidad Pablo de Olavide” ve “University of Salerno” gibi üniversiteler yer almaktadır. Bu üniversitelerin kendi bölgelerinde güçlü bir etkileşim içinde oldukları, ancak uluslararası iş birliği bağlarının daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Benzer şekilde, “John Carroll University” ve “Cardiff University” bölgesel iş birliklerinde belirgin bir role sahip olsalar da küresel düzeyde daha az bağlantıya sahiptir. Bu durum, bazı üniversitelerin yerel araştırma ağlarına daha fazla odaklandığını göstermektedir.

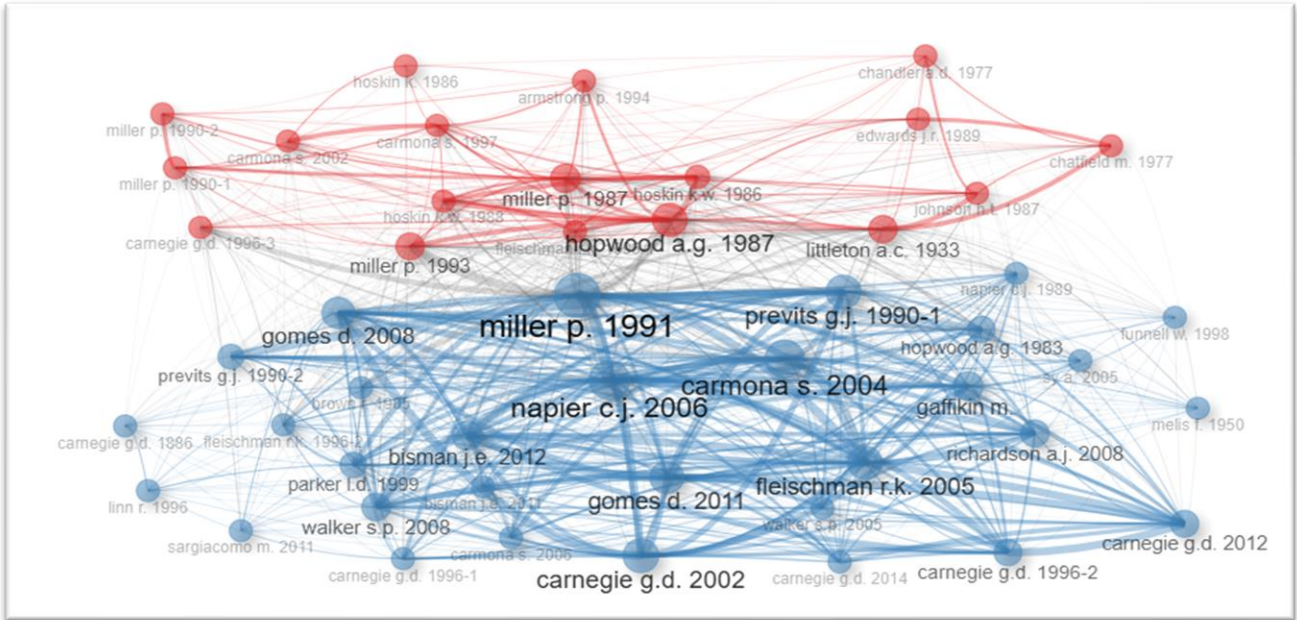
Şekil 3 Ülke İş Birliği Ağı

Şekil 3'te yer alan ülke iş birliği ağı muhasebe tarihi alanında uluslararası düzeydeki akademik bağlantıların genişliğini ve derinliğini analiz etmek açısından önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Birleşik Krallık, muhasebe tarihi literatüründe en etkili ülke olarak öne çıkmaktadır. Farklı ülke grupları arasındaki bağlantıları etkin bir şekilde sağlaması bu alandaki bilgi paylaşımında ve iş birliği süreçlerinde oynadığı rolü açıkça ortaya koymaktadır. Avustralya ve ABD benzer şekilde uluslararası iş birliği ağına önemli merkezlerden biri olarak dikkat çekmektedir. Avustralya, özellikle Asya-Pasifik bölgesindeki akademik bağlantıları ile bölgesel bir köprü görevi görürken ABD, Avrupa ve Kuzey Amerika arasında güçlü bağlantılar kurarak bu iki kıta arasındaki bilgi akışını kolaylaştırmaktadır. Bu ülkelerin muhasebe tarihi literatürüne yaptıkları katkılar küresel iş birliği süreçlerinin sürdürülebilirliğinde stratejik bir role sahiptir. Avrupa bağlamında Portekiz, İspanya ve Fransa

gibi ülkeler muhasebe tarihi alanında hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde aktif bir rol üstlenmektedir. Özellikle Portekiz'in Brezilya ile olan kültürel ve tarihsel bağları bu iki ülke arasındaki akademik iş birliğini artıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir. İspanya ve Fransa ise Avrupa'nın diğer ülkeleriyle olan güçlü bağları sayesinde ağın bütünleşmesine katkıda bulunmaktadır. İtalya ve Kanada da iş birliği ağına dikkate değer bir konumda yer almaktadır. İtalya özellikle Avrupa içindeki iş birliklerini pekiştirirken, Kanada farklı bölgelere uzanan bağlantılarıyla ağın daha geniş bir alana yayılmasına olanak sağlamaktadır. Öte yandan Çin, Güney Afrika ve Japonya gibi ülkelerin ağın çevresinde konumlandığı ve uluslararası iş birliklerine daha sınırlı katkı sunduğu görülmektedir. Bu ülkelerin muhasebe tarihi literatürüne olan katkılarını artırmasının küresel akademik ağın daha dengeli bir yapıya kavuşmasını sağlayacağı ifade edilebilir.

Şekil 4 Ortak Atıf Ağı

Şekil 4'te yer alan ortak atıf ağının analiz sonuçları muhasebe tarihi alanındaki çalışmalara hangi eserlerin ve yazarların yön verdiğini ve bu eserlerin literatürde nasıl bir ilişki ağı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Kırmızı küme, muhasebe tarihine teorik bir temel sunan çalışmalardan oluşmaktadır. Hopwood (1987), Littleton (1933) ve Edwards (1989) gibi yazarlar ve eserlerinin muhasebe tarihine dair teorik çerçeveler ve metodolojik yaklaşımlar açısından literatürde sıkça ortak atıf aldıkları görülmektedir. Bu durum bu çalışmaların muhasebe tarihinin disiplin içindeki metodolojik çeşitliliğini artıran ve temel kuramsal soruları ele alan bir yapı sunduğunu göstermektedir. Özellikle Hopwood'un (1987) yılındaki çalışması muhasebenin kurumsal ve toplumsal bağlamlarını irdeleyerek alanın temel kaynaklarından biri haline gelmiştir. Mavi

kümede yer alan çalışmalar ise daha güncel, ampirik ve uygulamaya yöneliktir. Miller (1991), Carnegie (2002) ve Napier (2006) gibi yazarlar ve eserlerinin alanın tarihsel boyutunu ampirik verilerle desteklediği ve muhasebe tarihine karşılaştırmalı bir perspektifle yaklaştığı görülmektedir. Carnegie'nin (2002) uluslararası muhasebe tarihi araştırmaları farklı ülkelerdeki uygulamalar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ele alarak literatürün küresel bağlamda derinleşmesine olanak tanımıştır. Miller (1991) muhasebe tarihinin gelişimine dair kapsamlı bir analiz sunmuş ve mavi kümenin merkezi kaynaklarından biri olmuştur. Hopwood ve Miller'in eserlerinin ise muhasebe tarihine hem teorik hem de uygulamalı boyutlarda önemli katkılar sunduğunu ve iki küme arasında köprü işlevi gördükleri Şekil 4'ten net olarak görülmektedir.

eserlerin analizinde Miller ve Napier'in (1993) çalışmasının muhasebe tarihinin sosyal ve kurumsal bağlamlarını ele alarak önemli bir teorik çerçeve sunduğu tespit edilmiştir. Yazar iş birliği ağı analiz sonuçlarında ise Carnegie ve Edwards gibi yazarların literatüre oldukça önemli katkılarda bulunduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca Napier, Walker ve Fleischman gibi yazarlar çok disiplinli yaklaşımları benimseyerek muhasebe tarihi konusunda sağlam bir temel oluşturdukları belirlenmiştir. Hopwood (1987), Napier (2006) ve Miller'in (1991) ise muhasebe tarihinin gelişimini anlamaya önemli katkılarda buldukları tespit edilmiştir. Ortak atıf ağı analizi de bu yayınların muhasebe tarihi konusunda teorik temellerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, muhasebe tarihi literatürünün sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda giderek daha entegre bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Çift taraflı muhasebe sisteminin tarihsel gelişimi, kamu sektörü muhasebesi ve yönetimsellik gibi konuların öne çıkması ise literatürün çok boyutlu yapısını ortaya

koymaktadır. Bunun yanı sıra, muhasebe tarihine ilişkin çalışmalarda uluslararası karşılaştırmaların artırılması ve literatürün coğrafi çeşitliliğinin geliştirilmesi gerekliliği dikkat çekmektedir.

Bu çalışma, muhasebe tarihi literatürüne teorik ve metodolojik açıdan katkı sağlamaktadır. Bibliyometrik analiz yöntemiyle ortaya konulan eğilimler, akademik ağların yapıları ve iş birliklerinin haritaları araştırmacılara mevcut durumun kapsamlı bir resmini sunmakta ve gelecekteki araştırmalar için yol gösterici bir çerçeve oluşturmaktadır. Son olarak, muhasebe tarihi literatürünün daha dengeli bir yapıya kavuşabilmesi için hem ulusal hem de uluslararası düzeyde daha fazla iş birliğine ve metodolojik çeşitliliğe ihtiyaç duyulduğu ifade edilebilir.

ORCID

Oğuz Yusuf Atasel <https://orcid.org/0000-0003-1654-9850>

Yasin Şeker <https://orcid.org/0000-0003-0513-7682>

KAYNAKÇA

1. Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
2. Atasel, O. Y. (2023). Kazanç Yönetiminin Bir Türü Olarak Kârın İstikrarlı Hale Getirilmesi: 1978-2022 Yılları Arasında Yayımlanmış Çalışmalar Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz, Ünvar, İ. (Ed.), *Sosyal Beşerî ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar XII* (içinde 137-152), Eğitim Yayınevi, Konya.
3. Cepêda, C., Monteiro, A. P., Silva, R., & Ferreira-da-Silva, A. (2022). Accounting history: A Bibliometric Literature Review. *Revista de Contabilidade e Controladoria*, 14(2), 77-105.
4. Oldroyd, D., & Dobie, A. (2009). *Bookkeeping*. John Richard Edwards and Stephen P. Walker (Ed.s) The Routledge Companion to Accounting History, The Routledge, London.
5. R Core Team (2024). *R: A Language and Environment for Statistical Computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>
6. Uçma, T. (2011). Muhasebe Okulları ve Uluslararası Muhasebe Literatürünün Gelişimine Katkıları: Tarihsel Perspektiften, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (35), 117-136.